

PASSFR.EU

A Digital Learning Platform for Generation Z:
Passport to IFRS®

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A Digital Learning Platform for Generation Z: Passport to IFRS®

UMS® 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama

Funded by the Erasmus+ Program of the European Union. However, European Commission and Turkish National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© Copyright 2021, Istanbul University

ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI – UMS® 26 EMEKLİLİK FAYDA PLANLARINDA MUHASEBELEŞTİRME VE RAPORLAMA

Giriş

Emeklilik fayda planları çalışanlar için bir fon kurulmasını sağlamaktadır. Çalışanlar, çalıştıkları süre boyunca yardımlaşma kurumu, dayanışma sandığı gibi çeşitli kuruluşlara aylık ödemeler şeklinde veya emeklilik sonrasında toplu ödeme şeklinde ödeme yapabilirler. İşletmeler ise çalışanlarına çalışma hayatları sonrasında yapacakları ödemeler için bu ödemeleri yatırıma dönüştürerek kaynak yaratmaya çalışmaktadır. Bu nedenle ödemeleri yapan çalışanların emekliliklerinde fayda sağlamaları için bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir.

Bu örnek olay çalışmasının amacı, emeklilik fayda planının nasıl oluşturulacağını ve IAS 26 kapsamında gerekli hesaplamaların nasıl yapılacağını açıklığa kavuşturaktır.

Örnek Olay Hakkında Bilgi

AR-DE şirketi 1950 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Faaliyetlerine dokuma atölyesi olarak başlayan firma, 70 yılı aşkın tecrübesi ile dünya çapında faaliyet gösteren bir tekstil ve hazır giyim firmasına dönüşmüştür. 2022 yılı itibarıyla şirkette toplam 350 kişi çalışmaktadır. Çalışanlarına değer veren bir şirket politikası benimseyen AR-DE şirketinde birçok çalışan emekli olana kadar çalışmaya devam etmektedir. Bu nedenle çalışanların emeklilik ve sosyal yardım yükümlülüklerini karşılamak üzere 2000 yılında "AR-DE Emekli Sandığı Vakfı" kurulmuştur. Bu vakıf aracılığıyla, UMS 26 çerçevesinde çalışanların maaşlarından kesintiler, isteğe bağlı ödemeler ve işveren katkı payları ile emeklilik fayda planları oluşturulmaktadır. Bu vakıf, fon varlıklarının ve menfaatlerinin yönetiminden sorumludur.

AR-DE Emekli Sandığı Vakfı'na ait birikmiş emeklilik fayda planlarının aktüeryal bugünkü değeri UMS 26 kapsamında cari ücretler üzerinden hesaplanmaktadır. AR-DE Emekli Sandığı Vakfı, çalışanlara kıdeme göre değişen cari yıllık maaşlarının bir yüzdesini hesaplayarak katkı payı planlaması yapmaktadır. Buna göre, çalışanların çalışma saatlerine göre ödenen katkı payları ve ortalama aylık ücretleri aşağıdaki gibidir:

Kıdem	Çalışan Sayısı	Ortalama Aylık Maaş	Çalışan Katkısı	İşveren Katkısı
5-15 Yıl	200	1.500PB	5%	8%
15 Yıl >	100	2.500PB	1%0	8%

Ayrıca, katkı paylarının %80'i yıllık %10 faiz oranlı devlet tahvillerine, %20'si ise çeşitli hisse senetlerine yatırılmaktadır. Hisse senetlerinin ortalama getirisinin %15 olduğu tahmin edilmektedir. Şirket, bir çalışanın yıllık emeklilik ödeneğinin, hizmet yılının %3'ü ile son ortalama maaşın çarpımına eşit olmasını sağlamak için bir plan hazırlamıştır. Son ortalama maaş, ardışık en yüksek 3 maaşın ortalamasına göre belirlenir.

AR-DE Emekli Sandığı Vakfı emeklilik planı kapsamındaki yatırımlar finansal tablolarda gerçeğe uygun değerleri ile gösterilmektedir. Vakıf, devlet tahvili ve hazine bonusu gibi düşük riskli finansal araçları tercih ederken, hisse senedi ve diğer menkul kıymetlere de yatırım yapmaktadır. Şirket, yatırımlarından

önemli gelir elde etmektedir. 2022 yılı itibarıyla şirketin emeklilik sosyal yardım planı kapsamındaki yatırımları aşağıdaki gibidir:

AR-DE Emekli Sandığı Vakfı Yatırımı (gerçeğe uygun değer üzerinden)

Hisse Senetleri	2.100.480PB
Tahvil ve Bonolar	11.514.880PB
Diğer Yatırım Araçları	300.340PB

Emeklilik fayda planı, şirketten emekli olanlara toplu ödeme veya emekli maaşı, çalışanların ölümü halinde mirasçılara toplu ödeme ve çalışanın kaza nedeniyle iş göremezliği durumunda ödemeleri içerir. İşletmenin diğer varlık ve yükümlülükleri aşağıdaki gibidir:

Aracılık Komisyonu Borcu	14.400PB
Tahakkuk Eden Faydalar	82.260PB
2022 Yılında Katılımcılara Ödenen Toplam Menfaatler	385.280PB
Yönetim Giderleri	264.400PB
Dönem Başındaki Faydalar İçin Kullanılabilecek Net Varlıklar	14.151.800PB

Tartışma Soruları:

1. AR-DE şirketinin tanımlı katkı planını gerekli hesaplamaları yaparak hazırlayın.
2. AR-DE şirketinin tanımlı katkı planını yaparak, sağlanacak faydalar için kullanılabilecek net varlıklar ve sağlanacak faydalarda kullanılabilecek net varlıklar değişim tablolarını düzenleyin.

ÖRNEK OLAYIN ÇÖZÜMÜ - UMS 26 EMEKLİLİK FAYDA PLANLARINDA MUHASEBELEŞTİRME VE RAPORLAMA

Şirket, çalışanlarına katkı paylarını, kıdeme göre değişen, cari yıllık ücretleri üzerinden yüzde olarak hesaplayarak planlamaktadır. Uygulanan yüzdeler aşağıdaki gibidir:

Şirkette 15 yılı aşkın süredir çalışan 100 kişi ve ayrıca şirkette 5 ile 15 yıl arasında çalışan 200 kişi bulunmaktadır. Çalışanların ortalama yıllık maaşı şu şekilde hesaplanabilir:

$$5-15 \text{ Yıl} \rightarrow 1.500 \text{ (ortalama aylık maaş)} \times 12 \times 200 \text{ (çalışan sayısı)} = 3.600.000 \text{ PB}$$

$$15 \text{ Yıl Üzeri} \rightarrow 2.500 \text{ (ortalama aylık maaş)} \times 12 \times 100 \text{ (çalışan sayısı)} = 3.000.000 \text{ PB}$$

Bu ücretlere göre işçi ve işveren katkı payları aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

$$5-15 \text{ Yıl} \rightarrow 3.600.000 \text{ PB} \times 0,05 = 180.000 \text{ (çalışan tarafından) ve}$$

$$3.600.000 \text{ PB} \times 0,08 = 288.000 \text{ (işveren tarafından)}$$

$$15 \text{ Yıl Üzeri} \rightarrow 3.000.000 \text{ PB} \times 0,10 = 300.000 \text{ (çalışan tarafından) ve}$$

$$3.000.000 \text{ PB} \times 0,08 = 240.000 \text{ (işveren tarafından)}$$

Dolayısıyla, yatırım getirilerini aşağıdaki gibi hesaplayabiliriz:

5-15 Yıl İçin:

$$(180.000 + 288.000) \times 0,8 = 374.400 \rightarrow 374.400 \times 0,1 = 37.440$$

$$(180.000 + 288.000) \times 0,2 = 93.600 \rightarrow 93.600 \times 0,15 = 14.040$$

} 51.480

For 15 Years Above:

$$(300.000 + 240.000) \times 0,8 = 432.000 \rightarrow 432.000 \times 0,1 = 43.200$$

$$(300.000 + 240.000) \times 0,2 = 108.000 \rightarrow 108.000 \times 0,15 = 16.200$$

} 59.400

AR-DE Şirketi bu hesaplamalara dayanarak aşağıdaki şekilde tanımlanmış bir katkı planı hazırlar:

Kıdem	Ortalama Yıllık Maaş	Çalışan Katkısı	İşveren Katkısı	Toplam Katkı	Yatırımın Getirisi
5-15 Yıl	3.600.000 PB	180.000 PB	288.000 PB	468.000 PB	51.480 PB
15 Yıl >	3.000.000 PB	300.000 PB	240.000 PB	540.000 PB	59.400 PB
TOPLAM	6.600.000 PB	480.000 PB	528.000 PB	1.008.000 PB	110.880 PB

Örnek olaydaki diğer veriler ise şöyle:

AR-DE Emekli Sandığı Vakfı Yatırımı (gerçeğe uygun değer üzerinden)

Özkaynaklar: 2.100.480 PB

Tahvil ve Tahviller: 11.514.880 PB

Diğer Yatırım Araçları: 300.340 PB

Şirketin aracılık komisyonu borcu: 14.400 PB'dir.

Tahakkuk eden faydaların toplamı: 82.260 PB'dir.

2022'de Katılımcılara Ödenen Faydaların toplamı 385.280 PB'dir.

264.400 PB idari gider yapılmıştır.

2022'nin başında şirketin yararlanabileceği net varlıklar 14.151.800 PB'dir.

Buna göre, sağlanacak faydalar için kullanılacak net varlıklar ve net varlıklar değişim tabloları aşağıdaki şekilde hazırlanmıştır.

31.12.2022 TARİHLİ TANIMLANMIŞ EMEKLİLİK FAYDA PLANI KULLANIMA HAZIR NET VARLIKLAR TABLOSU (PB)	
	2022(PB)
VARLIKLAR	
AR-DE Varlık Emeklilik ve Yardımlaşma Sandığı'na yapılan yatırım (gerçeğe uygun değer)	
Hisse Senetleri	2,100.480
Tahvil ve Bonolar	11.514.880
Diğer Yatırım Araçları	300.340
Toplam Yatırımlar	13.915.700
Alacaklar	
Şirket Katkıları	528.000
Gelir Tahakkukları	80.640
Toplam Alacaklar	608.640
Toplam Varlıklar	14.524.340
YÜKÜMLÜLÜKLER	
Aracılık Komisyonları Yükümlülükleri	14.400
Ödenecek Faydalar	82.260
Toplam Yükümlülükler	96.660
SAĞLANACAK FAYDALARDA KULLANILABİLECEK NET VARLIKLAR	14.621.000

31.12.2022 TARİHLİ TANIMLANMIŞ EMEKLİLİK FAYDA PLANI KULLANIMA HAZIR NET VARLIKLAR DEĞİŞİM TABLOSU (PB)	
	2022(PB)
NET VARLIKLARDA ARTIŞ	
Yatırım Gelirleri (Gerçeğe Uygun değerdeki değişimleri kapsar)	110.880
Katkılar:	
Çalışan	480.000
İşveren	528.000
Toplam Artış	1.118.880
NET VARLIKLARDA AZALIŞ:	
Katılımcılara Sağlanan Faydalar	385.280
Yönetim Giderleri	264.400
Toplam Azalış	649.680
Net Varlıklarda Net Artış	469.200
Sağlanacak Faydalarda Kullanılacak Net Varlıklar (Dönem Başı)	14.151.800
SAĞLANACAK FAYDALARDA KULLANILABİLECEK NET VARLIKLAR (DÖNEM SONU)	14.621.000